

Variants del pronom *ho* (ALDC, IX, 2176. *Ho has de fer*)

El pronom feble *ho*, que substitueix *açò*, *això*, *allò* en funció de complement o bé d'un predicat, deriva del llat. *hŏc* 'això, allò', es documenta en cat. des del s. XI i presenta aquestes variants: *ho*, especialment en posició final del sintagma "*tens que* + infinitiu", usual en val., menys en posició inicial en aquesta construcció (*ho tens que* 124, *ho tins que* 101) o en la construcció amb *haver* (*ho has de* 126, 128); en alg. (85) i en la localitat fronterera 139 *lo* ha substituït *ho*. A partir d'aquí, el cat. or., des dels s. XV-XVI, ha tancat la [o] àtona per fonosintaxi en [u], d'acord amb la llei pròpia d'aquest bloc dialectal, o en [w] ([w a]s de) per conversió del hiat en diftong. Per contextos del tipus *que ho fas* > *qu[ə w] fas/qu[e w] fas* es degueren originar les var. *h[əw]* en cat. or. i *h[ew]* en cat. occ., esteses al principi de la frase, modificades en el darrer cas en *h[aw]* 105 i en el primer en *h[ow]* 75, per l'assimilació de [ə] a la labial, i en *h[əv]* 74, 76, 77, 81, 82, per labiodentalització de [w].

La var. *hue*, que pot aparèixer al principi de la frase ("*hue tins de fer*" 102, "*hue tens que fer*" 108) o al final, després de l'infinitiu ("*tiés que fe[we]*" 87, 94), és resultat del contacte amb l'aragonès, on *hŏc* ha diftongat la *o* oberta del llatí vulgar.

Des d'una perspectiva geogràfica, *ho* manté la pronúncia originària [o] en localitats del cat. occ., especialment del val., sigui davant mot començat en consonant, sigui –sobretot– després de l'infinitiu. La major part de la resta del domini coneix el pas a [u] o [w] i a [əw] en gran part del bal.

Ho és la forma normativa d'aquest pronom àton des del *DOrt*, 1917; la *PEOLC Fonètica* (pàg. 14) considera admissible en l'àmbit general la pronúnciació [ew] o [əw] del pronom *ho* quan es troba en posició proclítica (*ho diu*), pròpia dels parlars occidentals i baleàrics.

